

พระในพระ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมนะ ธรรมะไง ธรรมะเป็นเครื่องทำให้ใจมีความสงบ ถ้าใจไม่สงบ ฟังธรรมก็ฟังเป็นโลกๆ ถ้าใจเราสงบ ธรรมะมันสะท้อนใจ ครูบาอาจารย์ท่านบอกเลย เวลาท่านมองเห็นสภาวะโลก มันสะท้อนหัวใจ ธรรมสังเวช แต่ธรรมเราไม่สังเวช ธรรมของเราเป็นธรรมโลกๆ เพราะเราศึกษาของเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขนาดว่าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ขณะที่ไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ท่านยังสะท้อนใจนะ สะท้อนใจจนหาทางออก แต่เราทุกข์มาก ในโลกปัจจุบันนี้ ทุกข์มาก ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะโลกมันเร่าร้อน โลกเป็นไฟ ถ้าโลกเป็นไฟ ความโลภเป็นไฟ แล้วโลกของเราละ โลกเรานะ โทสัคคินา โมหัคคินา มันก็ไฟ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ขุฎิล ๓ พี่น้อง เห็นไหม เพราะเขาบูชาไฟ อยู่แล้ว “ตาเป็นของร้อน หูเป็นของร้อน ทุกอย่างเป็นของร้อน อายตนะเป็นของร้อนทั้งหมด ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะโทสัคคินา โมหัคคินา สิ่งนี้ไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ”

เพราะเขาบูชาไฟอยู่แล้ว แต่ขณะที่เขาบูชาไฟมันเป็นคบะธรรม คบะมันทำความสงบได้ เขาก็เอาพญานาคไว้ในโรงบูชาไฟได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปพักกับเขา เขาบอกว่าไม่มีที่พัก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นสมณะด้วยกันทำไมถึงพักด้วยไม่ได้” เพราะมีจิตนิสัย แต่เขาทำในทางที่ผิดของเขา เขาเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับเขา เห็นไหม มันเป็นกสิณ นี่การเพ่งไฟ การบูชาไฟ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงมาน เห็นไหม ไปอยู่ที่ไหนนะ “สมณะองค์นี้
เก่งมาก แต่ไม่มีความสามารถเสมอเรา”

จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ที่เธอเข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์ นี่ไม่ใช่”
จนสลัดใจ จนละทิฐฐิมานะ ชฎิล ๓ ฟีน้องขอบวช ท่านเทศน์อาทิตตปริยายสูตร สิ่งต่างๆ สิ่งที่เป็น
ความร้อน เป็นความทุกข์ สิ่งที่เป็นความทุกข์ สิ่งใดเป็นความทุกข์ เห็นไหม มโนวิญญูณ
นิพพิณฑิ มโนสมุสเสปิ นิพพิณฑิ ความเป็นมโน สิ่งที่เป็นหัวใจเป็นของร้อนทั้งนั้น นี่สิ่งที่เป็น
เป็นของร้อนใจ ถ้าเป็นของร้อน อะไรมันพาร้อนล่ะ เพราะกิเลสตัณหา มันพาร้อนนะ

เราเห็นความร่ำร้อนของโลก เราถึงออกประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าออกประพฤติปฏิบัติ เราจะ
หาความร้อน ความร้อนมาจากไหน ถ้าใจเราไม่ร้อนเสียก่อน สิ่งใดๆ ก็ไม่ร้อนเย็น เราไปอยู่ใน
ห้องแอร์ ไปอยู่ในความร้อนขนาดไหน มันร้อนเย็นของโลก ถ้าเป็นความร้อนของใจ ใจมัน
ต้องมีสติสัมปชัญญะ ถ้ามีสตินะ เราจะมีสติกับเรา

“พระนอก-พระใน” พระนอกๆ นะ เราเห็นโทษของโลก เราถึงออกบวชพระกัน ออก
บวชประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เวลาเขาบวชพระกัน เราบอกว่าพระปลอมบวช ว่าเป็นพระปลอม
สิ่งที่ปลอม เขาบวชไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าบวชถูกต้องตามกฎหมายนี้เป็นพระจริง พระจริง
ในทางโลกๆ ใด พระจริงทางโลกเป็นสมมุติสงฆ์ ถ้าไปบวชพระแล้วเป็นความดี มันเป็นพิธี เรา
มองกันเป็นพิธี นี่มองแบบโลกๆ ถ้าโลกเป็นอย่างนี้ โลกคือพิธีกรรม โลกคือศาสนพิธี ความ
เป็นไปของโลก โลกเป็นรูปแบบ

สิ่งที่เป็นพระแล้ว ถ้าเป็นพระบวชแล้วก็ต้องมีคุณธรรมในหัวใจสิ ถ้ามีจิตนิสัยคือ
อำนาจวาสนาเป็นคนที่ดี บวชแล้วก็พระที่ดี นี่ถ้าพระที่ดีนะ แต่ถ้ายังมีกิเลสในหัวใจ สิ่งที่เป็น
เป็นกิเลสในหัวใจมันเป็นสิ่งเร้านะ เดี่ยวดี เดี่ยวเลว หัวใจมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กิเลสมันพา
กลับกลอกตลอดเวลา มันทำให้กลับกลอก จิตใจมันกลับกลอกตลอด

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยว่า “ใจของมนุษย์เหมือนกับข้างสสารที่มันตก
มัน” ข้างสสารที่ตกมัน เราเอาหัวใจของเราไว้ในอำนาจของเราไม่ได้ ถ้าจิตเรามีความร้อนเป็น
สุข ข้างสสารมันก็นอนสงบอยู่ แต่ถ้ากิเลสมันคืนรนขึ้นมา ข้างสสารที่ตกมัน มันอาละวาดทำให้เรา
เดือดร้อนหมดนะ

พระ ถ้าเราบวชแล้วเป็นสมมุติสงฆ์ ถ้าปลอมบวชมา บวชไม่ถูกต้องตามกฎหมาย บวชไม่มีอุปัชฌาย์ บวชโดยพิธีกรรมที่ผิด บวชแล้วไม่สมบูรณ์ อย่างนั้นเป็นพระปลอม ถ้าพระบวชแล้ว บวชในศาสนา บวชในอุปัชฌาย์ บวชในสีมา บวชในจุดตุกธรรมทั้งหมด ถูกต้องตามกฎหมาย ถูกต้องตามธรรมและวินัย นี่บวชแต่ร่างกาย มันไม่ได้บวชหัวใจ ถ้าไม่ได้บวชหัวใจ พระอย่างนี้ไว้ใจได้ไหม ถ้าพระอย่างนี้ไว้ใจได้ เราไว้ใจได้ไหม

ครูบาอาจารย์ท่านว่า ขน ผม โคนถึงไหน โคนจนถึงหนังศีรษะ โคนจนถึงกะโหลก มันก็คือโคนเฉยๆ นั่นละ มันไม่ได้โคนกิเลสหรอก เห็นไหม เรานุ่งห่มผ้ากาสาขาวพัสดุ สิ่งนี้เป็นธงชัย พระอรหันต์ สิ่งนี้เป็นเครื่องหมาย เป็นสัญลักษณ์ แล้วกิเลสมันกลัวไหม? กิเลสมันไม่กลัวหรอก แต่ขณะที่เรามีศรัทธาความเชื่อ มันออกมาจากหัวใจนะ ถ้ามันมีกิเลส มันมีศรัทธาความเชื่อนะ ขณะที่ธรรมเจริญ เรามีความรื่นเริงเป็นสุข เพราะเรามีบุญกุศล

เราบวชนี้เป็นบุญกุศลนะ เพราะเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นผู้ที่เห็นภัยในวัฏสงสาร ถ้าเป็นผู้ที่เห็นภัยในวัฏสงสาร วัฏฏะมันอยู่ที่ไหนละ วัฏฏะเราดูตั้งแต่กามภพ รูปภพ อรูปภพ วัฏฏวน วัฏฏะนี้มันเป็นสถานที่ มันเป็นมิติที่ว่าจิตเวลาตายเกิดมันเป็นไปตามวัฏฏะ แต่สิ่งที่เป็นตัวไปเกิด วัฏฏะมันอยู่ที่ไหน เราไปมองแต่โลกภายนอก เราไม่มองโลกภายใน

ภวาสวะ ตัวภพ ตัวใจที่มากเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นสมมุติ แล้วเวลามาบวชเป็นพระนี้เป็นสมมุติไหม? บวชพระก็สมมุติ ถ้าบวชพระในความเป็นสมมุติ พระก็เป็นมนุษย์ เราเป็นคฤหัสถ์ก็เป็นมนุษย์ สิ่งที่เป็นมนุษย์ สถานะของมนุษย์ เพราะนี่สมมุติ สมมุติเพื่อให้เรามีโอกาสเห็นไหม คุณอย่างพระเวลาทำผิดเป็นอาบัติก็ต้องปลงอาบัติ นี่ปลงอาบัติเป็นธรรมวินัย แล้วกรรมมันหายไปไหนละ

ปลงอาบัติเพื่อจะเริ่มต้นใหม่ เพื่อสำนึกผิด เราจะไม่ทำผิดอีก เราจะตั้งสติสัมปชัญญะ นี่สถานะของมนุษย์ บวชเป็นพระแล้ว นี่สมมุติสงฆ์ พระนอกๆ

เวลาเราภาวนากัน เราไปดูกาย ไปเที่ยวป่าช้า ไปเที่ยวต่างๆ มันเป็นภายนอกๆ กายนอกๆ ทำให้เราสลดสังเวช สิ่งที่กระทบเข้ามามันจะย้อนกลับเข้ามาถึงเรา สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ถ้าใจเราเป็นธรรม เรามองสิ่งต่างๆ มันจะเป็นธรรม เป็นธรรมมันจะสลดสังเวช มันสลด มันสังเวช สิ่งนี้มันเป็นอนิจจัง แล้วก็เวียนตายเวียนเกิด สภาวะแบบนี้จะเกิดดັบๆ มันจะมีสภาวะแบบนี้ตลอดไป

ในเมื่อเป็นภาวะสังคม เราเป็นสัตว์สังคม สัตว์สังคมอยู่ด้วยกันมันต้องมีสภาวะแบบนี้ตลอดไป แล้วมันจะมีซ้ำๆ ซากๆ อย่างนี้ เทคโนโลยีเจริญขนาดไหน สังคมมนุษย์จะมีความร่มเย็นเป็นสุขขนาดไหน พยายามจะทำให้ชีวิตมีคุณค่า มีความสุขขึ้นมา นี้คุณค่าโดยสมมุติ สิ่งที่เป็นสมมุติมันก็เวียนตายเวียนเกิดสภาวะแบบนี้ ถ้าใจเราเป็นธรรมเห็นแล้วมันสลดสังเวช ถ้าสลดสังเวชก็ย้อนกลับมา ถ้าสถานะเรายังต้องอยู่กับโลก เราก็อยู่กับโลกไป เพราะเราก็เกิดมากับโลกนะ เกิดจากพ่อจากแม่ พ่อแม่เป็นโลก ในเมื่อมันมีกรรม กรรมมันพาเกิด เวียนตายเวียนเกิด ในวัฏฏะ เราจะเห็นจุดยืนของเรา นี้จุดยืนของจิต

ปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์ แล้วมีศรัทธาความเชื่อ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ เชื่อในอะไร ศรัทธาความเชื่อแก้กิเลสได้ไหม ศรัทธาความเชื่อเป็นสมบัติ เป็นอริยทรัพย์ของมนุษย์นะ ถ้าไม่มีศรัทธาความเชื่อ เราจะไม่มีต้นทุนเลย เราจะหาทางออกไม่ได้เลย เพราะมันจะไม่เชื่อสิ่งใดๆ เลย มันเชื่อทฤษฎีมานะ เชื่อกิเลสค้นหาความทะยานอยากของตัว กิเลสมันทำให้ใจคือด้าน มันคิดว่ามันสุดยอด

โดยสามัญสำนึกของมนุษย์ จิตวิทยาเขาทดสอบได้ ทางจิตวิทยาบอกว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ไม่น่าไว้วางใจเลย เวลาสัตว์นะ มนุษย์เราเป็นสัตว์ประเสริฐ บอกว่าสัตว์หน้าขนไว้วางใจไม่ได้ สัตว์เดรัจฉานไว้วางใจไม่ได้ ถ้าเราเลี้ยงเขา เราดูแลเขา เกิดวันไหนเขาทำร้ายเราก็ได้ นี่เราว่าสัตว์เดรัจฉานไว้วางใจไม่ได้ แต่ทางจิตวิทยาบอกว่ามนุษย์ไว้วางใจไม่ได้ มนุษย์ไว้วางใจไม่ได้เลย มนุษย์อยากใหญ่อยากโต มีค้นหาความทะยานอยากทั้งนั้น แต่เพราะศีลธรรมจริยธรรมครอบงำไว้ ครอบงำให้จิตใจมีศีลมีธรรม มีศีลมีธรรมเพื่อให้เราอยู่ในกรอบ

แม้แต่สัตว์มนุษย์ สัตว์ตัวนี้เป็นผู้ซ่อง ศาสนาจะมาขัดเกลาตรงนี้ ถ้าศาสนามาขัดเกลาตรงนี้ อะไรมาขัดเกลา ถ้าเราไม่ได้สร้างบุญญาธิการมา ศรัทธาความเชื่อเราเชื่อไม่ได้หรอก มนุษย์ด้วยกัน ยอมรับเขาทำไม แต่ในเมื่อเราค้นคว้า อำนาจวาสนาบารมีของใจไม่เหมือนกัน ถึงคราวที่มันถึงเวลาของเขา เขาจะสะเทือนใจของเขา เขาจะหาทางออกของเขา ถ้าหาทางออก ทางออกมันออกที่ไหนล่ะ

โลกออกไม่ได้ ถ้าโลกออกได้นะ รัฐบาลเขาพยายามบริหารจัดการให้ประชาชนมีความร่มเย็นเป็นสุข ทำขนาดไหน คนก็ไม่พอใจหรอก ทะเลถมไม่เคยเต็ม ค้นหาความทะยานอยากล้นฝั่งตลอดเวลา เห็นไหม แต่ถ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มัชฌิมาปฎิปปทา ความสมดุล

ความสมดุลของใคร? ความสมดุลของคฤหัสถ์ ถือศีล ๘ ความสมดุลของพระ พระที่พระนอกๆ ที่บวชมาแล้ว “อยู่ในชีวิตพระก็แสนลำบากลำบาก จะให้สุขสบายเหมือนโลก โลกเจริญแล้วศาสนาต้องทันโลก”...ศาสนามันเหนือโลกมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ศาสนาเหนือโลก ศาสนาเข้าใจโลกหมด โลกสมมุติเนี่ยมันโลกมนุษย์เฉยๆ

ถ้าใจเป็นศาสนา มันเห็นวิญญูณะ ๓ โลกธาตุ ศาสนาครอบคลุมหมด เพราะใจเราปล่อยหมดแล้ว เพราะใจมันเคยเกิดเคยตายใน ๓ โลกธาตุ มันจะเข้าใจตามสัจจะความจริงทั้งหมดเลยแล้วไม่สงสัย วางไว้หมด เทวดา อินทร์ พรหมต้องมาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์รณะ มนุษย์แท้ๆ เป็นจุดศูนย์กลางของวิญญูณะ เทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาฟังเทศน์ เทศน์คืออะไร? เทศน์คือสัจจะความจริง อริยสัจจะ มรรคญาณ มรรคญาณมันเกิดมาจากไหน เห็นไหม ถ้าเรามีความเชื่อของเรา ศาสนาจะแก้ไขเรา มันจะย้อนกลับมาที่ใจของเรา ใจของเราถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ มันก็ย้อนกลับมา

ศรัทธาเฉยๆ แก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีศรัทธาเลย เราจะเริ่มต้นจากไหน เพราะเราเกิดมาในโลก ปัจจุบันนี้อยู่ในโลก ใจนี้เป็นโลก ใจนี้ก็เลศตัณหาคความทะยานอยากครอบงำเลย นี่ปฏิสนธิวิญญูณ ปฏิสนธิจิต จิตที่เป็นปฏิสนธิ จิตมันอยู่ไหน ศึกษากันก็ว่าเป็นชาวพุทธนะ เป็นชาวพุทธที่ในทะเบียนบ้าน นี่พระนอกๆ คือศึกษาธรรมไปไหนไปไหนไปทั้งเล่มเลยละ พระไตรปิฎกนี่ปลวกมันกินหมด แล้วปลวกมันได้อะไร

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาขึ้นมา ไปจำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา นี่ศรัทธาความเชื่อศึกษามา ศึกษาถ้าจิตใจมันเป็นธรรมนะ มันจะซึ่งใจ ซึ่งใจว่าชีวิตเป็นอย่างนั้น นี่ตริกในธรรม ตริกอย่างนี้มันก็ยังสะเทือนหัวใจนะ แล้วถ้าเราพยายามทำของเราให้เป็นเนื้อหาสาระ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาละ ถ้าจิตสงบ เนื้อหาสาระมันเกิดที่นี้ เกิดที่หัวใจ เกิดที่ปฏิสนธิจิต สิ่งมันเกิดขึ้นมามันเป็นขั้น ๕ เกิดจากเงาของใจ ไม่ใช่ตัวใจ เงาของใจนะ การศึกษาเล่าเรียน การศึกษาต่างๆ มันเป็นเรื่องทั้งหมด สัญญาเกิดขึ้นมา สังขารมันก็ปรุง ปรุงไปตามกิเลสของแต่ละบุคคล กิเลสของใครก็ปรุงไปตามกิเลสของเขา กิเลสหยาบ กิเลสหนา กิเลสบางขนาดไหนก็ปรุงไปตามกิเลส นั้น เห็นไหม

ถ้ามันเป็นธรรม เพราะมันเป็นธรรมใช้ใหม่ เราตริกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ใช่ตัวใจ มันเป็นอาการของใจ สิ่งที่ศึกษาอาการของใจ มันถึงเข้าไม่ถึงกิเลส มันก็ชำระกิเลสไม่ได้ ถ้ามันชำระ

กิเลสไม่ได้มันก็เป็นพระนอกๆ นี่ไง ในการประพฤติปฏิบัติ พระนอกๆ ไม่เข้าถึงสัจจะ นี่พระนอก

“พระในพระ” ถ้าพระในพระ พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

เราเป็นพระ พระเป็นสัญลักษณ์เฉยๆ สัญลักษณ์จากข้างนอกของเรา จากความเป็นไปของเรา สิ่งที่มีมันเป็นไป เพราะเราสื่อความหมายกับสังคมเขาได้ สังคม บริษัท ๔ โดยสามัญสำนึกเราเป็นชาวพุทธกัน จะให้เกียรติพระสงฆ์มาก พระสงฆ์เป็นที่เคารพบูชา นี่บวชมาแล้ว สถานะของพระสังคมเขาเชิดชู เขาเคารพบูชาของเขา แล้วพระถ้าไม่เป็นพระภายใน มันจะเข้าใจเรื่องของพระได้อย่างไร มันจะเข้าใจเรื่องสัจจะความจริงของวิญญูได้อย่างไร มันจะเข้าใจชีวิตได้อย่างไร ชีวิตไง เพราะเขาหวังพึ่ง คุณิ คุณพระเจ้าพิมพิสาร เวลาเจ้าชายสิทธัตถะออกบวชมา คิดว่าเจ้าชายสิทธัตถะโดนยึดอำนาจมา เลยให้กองทัพครึ่งหนึ่งของราชคฤห์เข้าไปเอาสมบัติคืน

เจ้าชายสิทธัตถะบอกว่า “ไม่ใช่ ไม่ใช่ ออกบวชหาโพธิญาณจริงๆ”

พระเจ้าพิมพิสารบอกว่า “ถ้าอย่างนั้นสัญญากันว่าถ้าประพฤติปฏิบัติแล้ว บรรลุธรรมแล้ว ให้กลับมาสั่งสอนด้วย”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบรรลุธรรม ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศน์บัญญัติวัคคีย์ก่อน แล้วก็ยกสะก๊บบริวาร เป็น ๖๑ องค์ พ้นจากบ่วงของโลก และบ่วงของทิพย์ บ่วงของโลกคือโลกธรรม ๘ นี่บ่วงที่เป็นโลก แล้วบ่วงที่เป็นทิพย์ ที่ปฏิบัติกัน นี่มันไปติดบ่วงที่เป็นทิพย์ไง เห็นสวรรค์ นรกอเวจีต่างๆ เป็นทิพย์ เพราะมันเป็นเรื่องของนามธรรม นี่ไปติดเข้า

“๖๑ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลก” โลกธรรม ๘ สรรเสริญเยินยอ มันเป็นเรื่องของโลกๆ เขา นี่พ้นจากบ่วงที่เป็นโลก “พ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์ ๖๑ องค์ เธอจงอย่าไปซ้ำทางกัน โลกเราร้อนมาก” เราร้อนมา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้วนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แยกไป อย่าซ้อนกันไป เพราะมันเสียโอกาส แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มาราชคฤห์ มาเอาชฎิล ๓ ฟัน้อง

ชฎิล ๓ ฟัน้องเป็นอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสาร แล้วก็เทศนาพระเจ้าพิมพิสารเป็นโศดาบันขึ้นมา เห็นไหม “ถ้าสำเร็จแล้วให้กลับมาสอนด้วย ให้กลับมาบอกแนวทางด้วย” นี่เพราะมีอำนาจวาสนามาเหมือนกัน

เราสร้างอำนาจวาสนาของเรา ถ้าเราไม่สร้างอำนาจวาสนาของเรา เราจะไม่มีเกิดมาถึง พุทธกาลอย่างนี้หรือ เห็นไหม ถึงพุทธกาลนะ คุณติ สิทธิของคนเกิด สิทธิของกิเลส จิตวิญญาณมัน ต้องเกิดตายๆ ตลอดไป ซ้ำซ้อนมาอย่างนี้ เกิดตายๆ มา แล้วระหว่างที่ศาสนาเจริญรุ่งเรือง ศาสนา เจริญรุ่งเรืองในหัวใจของครูบาอาจารย์เรา

นี่คำรับคำร่ำทั้งนั้น เขาบอก “ศาสนาจะรุ่งเรือง ทางวิชาการต้องรุ่งเรือง จะต้องมีความวิชาการ เผยแผ่ออกมา”...ทางวิชาการมันก็ตรรกะ เพราะทางวิชาการจะรุ่งเรืองขนาดไหน มันจะรุ่งเรืองไม่ เท่ากับพระไตรปิฎกหรือ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ สิ่งที่เกิดจาก ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วออกมาทางวิชาการมันสุดยอดแล้ว สิ่งที่เราทำกันมัน เป็นเพียงภาษา เราแปลบาลีเป็นภาษาไทย สิ่งต่างๆ เราแต่งขึ้นมาเป็นนิยายธรรมะให้เจริญ ให้ ศึกษาขึ้นมา ศึกษาขึ้นมาเพื่อให้อยู่ในศีลธรรมจริยธรรม...ศีลธรรมจริยธรรมอยู่ได้พญามารนะ มันอยู่ได้กิเลส กิเลสมีอำนาจเหนือกว่า

แต่ถ้าเราออกประพฤติปฏิบัติ “ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” ถ้ามีการประพฤติปฏิบัติ มีกิจจรรยา มีการกระทำของใจ ถ้าใจมีการกระทำขึ้นมามันจะเป็นสัจจะความจริงของเรา ถ้าสัจจะอันนี้เกิด ขึ้นมา พระในจะเกิดตรงนี้ พระนอก พระใน พระในพระ

พระนอกทำกันไป ถึงเวลาแล้วมันคิดที่บ่วง คิดบ่วงที่เป็นโลก ขนาดบ่วงที่เป็นโลกก็คิด การสรรเสริญเยินยอของเขา โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ โหมฆบรูชตายเพราะลาภ ลาภสักการะ แม้แต่เขาเอาลาภมาให้แล้วไม่สักการะยังไม่พอใจเขาเลย จะต้องให้เขาสักการะด้วย ต้องให้เขา เคารพบูชา

การเคารพบูชามันเป็นเรื่องมายาทั้งนั้น มันเป็นมารยาสาไทย สิ่งที่มาตราสาไทยทำให้ กิเลสต้องไปติดมันด้วย เพราะติดกิเลส ติดมารยาสาไทยอันนั้นถึงเป็นเหยื่อของเขา นี่ประทุษร้าย สกฺล สกฺลของสมณะ ประทุษร้ายสกฺลของตัวเอง แล้วยังประทุษร้ายสกฺลของคฤหัสถ์เขาณะ ถ้า คฤหัสถ์เขาทำบุญกุศลของเขา เขาประพฤติปฏิบัติของเขาด้วยสัจจะความจริงของเขา เขาก็เป็น พระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามีได้เหมือนกัน

ในเมื่อทุกคนที่เกิดมามีหัวใจ หัวใจเป็นสิ่งที่รองรับ เป็นที่สัมผัสแห่งอริยสัจ อริยสัจคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มันเกิดขึ้นมาในหัวใจ หัวใจมีการประพฤติปฏิบัติ เขามีโอกาสของเขา

แล้วไปประทุษร้ายทั้งตัวเอง ประทุษร้ายโอกาสของตัวเอง แล้วยังไปประทุษร้ายโอกาสของเขา ด้วย เพราะมารยาสาไถย เพราะติดบ่วง เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นโลก โลกเป็นอย่างนี้

ถ้าไม่เป็นโลก ในเมื่อเป็นสัจจะความจริงของเขา เขามีหน้าที่ของเขา เขามีศรัทธาของเขา เขาทำตามความเชื่อของเขา เขาเป็นสัจจะความจริงของเขา เราก็ทำตามสัจจะความจริงของเรา สัจจะความจริงของเรา เห็นใหม่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ขึ้นมา มันมีบ้านของใครบ้างล่ะที่พระอาทิตย์จะลำเอียงไม่ยอมส่องแสงไปให้ พระจันทร์จะไม่ส่องแสงเข้าบ้านนี้ จะส่องแสงไปบ้านนั้น พระอาทิตย์ พระจันทร์ ไม่มีการลำเอียงนะ เป็นสัจจะความจริง

นี่เหมือนกัน หน้าที่ของเรา เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรสไซ้ใหม่ เราก็ทำหน้าที่ของเรา เลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เราหาสัมมาอาชีวะของเรา หาสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพด้วยโลกๆ เห็นใหม่ โลกคือร่างกายเรานี้ เรายกขาชีวิตนี้ไว้เพื่อประโยชน์กับโลก แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะเกิดพระในขึ้นมา พระในคือสัจจะ อริยสัจจะความจริง พระนอกเราได้มาแล้ว เราได้จากอุปัชฌาย์มา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ให้อยู่ รุกขมูลเสนาสน์ ให้อ่อนหน้า อ่อนหลัง งานของสงฆ์มันอยู่ที่นี้

ลากสักการะมันเป็นเรื่องมารยาสาไถยนะ เพราะมีก็ได้ ไม่มีก็ได้ ถ้ามี หมายถึงมันเป็นสัจจะความจริงนะ คนสร้างบุญกุศลมา ปฏิเสธขนาดไหนก็เป็นสมบัติของคนคนนั้น ในเมื่อเป็นสมบัติของเขา เขาจะปฏิเสธขนาดไหนก็เป็นสมบัติของเขา เพราะมันเป็นทิพย์ คำว่า “เป็นทิพย์” มันมาเอง ถึงเวลามันมาของมันเอง แต่ถ้ามันไม่ใช่ของเราเราจะไปทำขนาดไหน มันก็ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเราหรอก ยิ่งทำยิ่งเกิดเวรเกิดกรรม มันจะมีเวรมีกรรมกันต่อกัน ไปเรื่อยๆ เห็นใหม่

เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ถ้าระงับนะ เวรกรรมการกระทำมันเป็นกรรม โมฆบุรุษตายเพราะลาก นี้บ่วงของโลก บ่วงที่เป็นทิพย์ ขณะที่จิตสงบเข้าไปมันเห็นสิ่งต่างๆ ขึ้นมา มันเป็นทิพย์ เป็นนิมิตต่างๆ ความเห็นต่างๆ ติดสมาธิ ติดต่างๆ บ่วงที่เป็นทิพย์ เพราะอะไร เพราะกิเลส เพราะภวาสวะ เพราะจิตมันไม่มีคุณธรรม จิตไม่มีสถานะรองรับสิ่งนี้ พอเจอสิ่งต่างๆ เข้าไป มันตื้นตันไปกับสภาวะของจิต

จิต อากาของจิต มันเป็นอาการของจิต ในเมื่อจิตมันสงบเข้าไป ธรรมชาติของจิตมันต้องมีอาการเป็นไป เพราะขณะที่จิตต่างๆ มา คุณติ ความเข้มแข็งของจิต จิตคนเข้มแข็ง จิตคนแข็งแรง จิตแข็งแรง สมาธิทำให้จิตแข็งแรง จิตที่มันอ่อนแอ จิตที่ไม่แข็งแรง คุณติ คนที่เจ็บไข้ได้ป่วย ถ้า

ร่างกายของเขาไม่แข็งแรงขึ้นมา โรคภัยไข้เจ็บของเขาจะแสดงตัวออกมาทันที แต่ถ้าร่างกายของเขาแข็งแรง โรคภัยไข้เจ็บมันก็จะซ่อนอยู่ในร่างกายที่แข็งแรงนั้น

จิตก็เหมือนกัน จิตที่มันอ่อนแอมันจะไปตามกิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันครอบงำ โทสัคคินา โมหัคคินา มันครอบงำ ครอบงำให้จิตนี้ไหลไปตามอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกมันเป็นความฟุ้งซ่าน มันเป็นความคิด มันเป็นความทุกข์ มันเป็นการแบกหาม มันเป็นการทำลายจิตทั้งหมดเลย เราทำความสงบของใจเข้ามา จิตสงบเข้ามา ทำให้มันเข้มแข็งขึ้นมา

ถ้าจิตมันแข็งแรงขึ้นมา ความคิดต่างๆ ที่เราคิดไปตามกระแสของโลก ตามกระแสของกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เรามีกำลังฝืน ถ้าเรามีกำลังฝืน จิตมันสงบเข้ามา ปล่อยวางเข้ามาๆ จิต อากาของจิต ไม่คิดในสิ่งที่เป็นทิพย์และสิ่งที่เป็นโลก บ่วงที่เป็นทิพย์และบ่วงที่เป็นโลก ถ้าเราพ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์และบ่วงที่เป็นโลก ในการประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นของเรา เราจะเห็นอาการของใจนะ ใจ และเห็นอาการของใจ แล้วใจมันปล่อยอาการของใจใหม่

รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร แล้วจิตใจมันอ่อนแอ มันไปตามรูป รส กลิ่น เสียง ไปตามบ่วงของมาร ไปตามพวงดอกไม้แห่งมาร บ่วงของมารมันล่อให้จิตนั้นไปตามมัน จิตก็ไปตามเขา เพราะไม่มีกำลัง เราถึงจะต้องมีจุดยืน

นี่มันเป็นอาการของใจ สิ่งที่เป็นอาการของใจ แล้วเวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นความว่างๆ แล้วอาการที่มันเกิดมา มันเกิดเป็นความว่าง มันเกิดเป็นความพอใจเพราะมันชุ่มชื้น คุณิ เราไปซื้อดอกไม้ ซื้อพืชพันธุ์ธัญญาหารมา ซื้อผักสดมาจากตลาด เรามาเก็บแช่ไว้ ให้มีน้ำชุ่มไว้ มันก็รักษาไว้ได้นาน

นี่ก็เหมือนกัน จิต ในเมื่อมันเข้าไปในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตนี้มันผ่านสภาวะธรรม มันก็มีความชุ่มชื้น มันก็มีอาการความว่าง มันก็มีอาการของมันไป อย่างนี้เป็นธรรมแล้วหรือ ก็ผักผลไม้เขาแช่ไว้ เขาเก็บไว้เพื่อความสดของมัน จิตมันเน่าเสีย ผักมันเน่าเสียได้ พอถึงเวลาแล้วมันก็เน่ามันก็เสียเพราะมันเป็นวัตถุ แต่หัวใจละ หัวใจเวลามันทุกข์ร้อนมันอยู่ที่ไหน เวลามันสุขขึ้นมา มันสุขขึ้นมาเพราะอะไร มันสุขขึ้นมาเพราะว่าเกิดดับๆ เป็นธรรมดา นี่ธาตุที่มีชีวิต สสารที่มีชีวิต สสารที่สัมผัสมันสัมผัสตลอดเวลา มันเกิดสภาวะแบบนี้ แล้วจิตใจมันอ่อนแอ มันก็ไปกับเขา ไปกับเขาหมดเลย คิดบ่วงหมดเลย

แต่มันจะพ้นจากบ่วง มันต้องมีสติ มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะว่าอันนี้เป็นโทษนะ บ่วงมันพาให้เราเร่ร่อนมาที่รอบแล้ว เกิดตายๆ มันก็ไต่บ่วงอันนี้มารัดให้เราเกิดตายๆ มาในวัฏสงสาร นี่มันเกิดตายมาทำอะไรแล้ว แล้วเราจะพ้นจากมันไปได้ได้อย่างไร ถ้าเราจะพ้นจากมันไป เราต้องมีสติ ธรรมะของเราจะเกิดขึ้นมา

สิ่งที่มันเกิดขึ้นนี่มันเกิดดับๆ แล้วมันก็กายพิชให้หัวใจตลอดเวลา ถ้าจิตมันมีจุดยืนขึ้นมา มีคำบริกรรมขึ้นมา ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา มันมีกำลัง มันจะแข็งแรงขึ้นมา มันจะแยกแยะได้ว่า สิ่งนี้ผิดสิ่งนี้ถูก นี่พ้นจากบ่วง พ้นจากสิ่งที่มารเอามาต่อ สิ่งนี้เป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิถ้าเราทำของเราเป็น มันจะออกแยกแยะ ออกค้นคว้า วิปัสสนามันเกิดอย่างนี้ เกิดอย่างนี้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อดีตอนาคตแก่กิเลสไม่ได้ แต่อาสวักขณญาณขึ้นมาทำลายอวิชชา

จากไข่ฟองแรก ไก่ตัวแรกเกิดขึ้นมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระพุทธกับพระธรรมเท่านั้น เวลาเทศน์ธรรมจักๆ ได้พระอัญญาโกณฑัญญะ ครอบรัตนตรัยของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์เพราะอะไร เพราะสิทธิของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ สมบัติของท่าน สมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรม มีพระพุทธกับพระธรรมเท่านั้น แต่เวลาสิทธิของสาวก-สาวกะ สิทธิของสิ่งที่มีชีวิต ได้ฟังธรรมจักๆ ขึ้นมาแล้วได้ดวงตาเห็นธรรม

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา” สิ่งที่เป็นธรรมดาเพราะมันเกิดดับ แล้วใครเห็นเป็นธรรมดาค่ะ สิ่งที่เป็นธรรมดา ธรรมดาเพราะจิตมันเห็น ใจมันเห็น จิตมันเห็นเพราะอะไร เห็นเพราะมันมีฐานของมัน มันมีสัมมาสมาธิ มีหลักของมัน มันพ้นจากบ่วงของมารออกมา

ไม่ใช่มือเราสกปรกนะ เห็นไหม ใจ อาการของใจ จิต อาการของจิต ในเมื่อจิตมันยึดมันถือมันในความคิดของตัวเอง แล้วเอาความคิดกับจิตออกทำงานพร้อมกัน มันจะเป็นสังขารมไปจากไหน ในเมื่อมันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยากเข้ามา ใจมันอ่อนแอ ใจไม่รู้จักกิเลส นี่มันจีคอเอา แล้วก็ไปตามมัน นี่คิดสิ่งที่เป็นโลกและสิ่งที่เป็นทิพย์

โลกก็ติดกันไปประสาโลกนะ มันไว้ใจไม่ได้ ถ้ามันไว้ใจได้นะ สิ่งที่เขาทำกัน คุณติ พระใน ประเทศของไทยเราสี่แสนห้าแสนองค์นะ แล้วรอบโลกมีเท่าไร แล้วสิ่งที่ออกไปจะเป็น

ประโยชน์กับโลกขนาดไหน แต่ถ้าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดี เป็นพระในพระองค์เดียวเท่านั้นแหละ
 สิ่งที่ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลนะ ผู้มีศีลผู้มีธรรมอยู่ที่ไหน การเกิดของผู้มีศีลมีธรรมมันมีอำนาจ
 วาสนา มีบารมีขึ้นมา มันร่มเย็นเป็นสุขนะ สิ่งที่ร่มเย็นเป็นสุข มันร่มเย็นเป็นสุขแบบโลกๆ

แต่ถ้าร่มเย็นเป็นสุขแล้วเราไม่สนใจนะ เห็นไหม คุณครูบาอาจารย์ที่มีคุณธรรมไปอยู่ที่
 ไหนก็แล้วแต่ ถ้าเกิดเขาไม่สนใจล่ะ คนที่เขาสนใจเขาก็ได้ประโยชน์ของเขา คนที่เขาไม่สนใจ
 เขาก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรของเขาเลย เขาไม่เชื่อของเขาเลย อันนี้มันเป็นอำนาจวาสนาของแต่ละ
 บุคคลนะ เราจะไปตกใจ ไปดีใจเสียใจกับโลกธรรมอย่างนั้นไม่ได้ เราจะต้องยืนอยู่ในหลักการ
 ของเรา ยืนอยู่ในสัจจะความจริงของเรา

สัจจะความจริงนะ เพราะมีสัจจะความจริงขึ้นมา มันจะต้องรู้จักสัจจะความจริงก่อน สัจจะ
 อริยสัจจะ สัจจะความจริง แล้วถ้าวิปัสสนาไปมันจะเป็นอริยสัจจะ อริยสัจจะมันเกิดขึ้นมาได้
 อย่างไร อริยสัจจะเกิดขึ้นมา จิตมันสงบมาแล้วมันเห็นอาการตามสัจจะความจริง เห็นตามความ
 เป็นจริงนะ

คนไม่รู้ไม่เห็น มันเป็นตรรกะ ตรรกะก็จินตนาการไป มันก็ตะครุบเงาอยู่อย่างนั้น แต่ถ้า
 เป็นความจริง มันไม่ใช่เงา มันจับต้องได้ เวลาวิปัสสนาไป เวลากิเลสขาด ดั่งแขนขาด สิ่งที่เขา
 ออกไปจากจิตมันขาดออกไปได้อย่างไร ถ้ามันจะขาดออกไป มันขาดออกไปด้วยมรรคญาณ
 มรรคญาณมันเกิดมาจากไหนล่ะ

ถ้ามรรคญาณมันเกิดมาจากหัวใจของเรา เกิดจากการกระทำของเรา เราจะไปตื่นตื่น
 กับสิ่งใดๆ สิ่งใดๆ จะไม่มีคุณค่าเลย สิ่งที่มีค่าที่สุด ครูบาอาจารย์ นักปฏิบัติ สิ่งที่มีค่าที่สุดคือ
 น้ำใจ ค่าน้ำใจ ความจริงของใจ เพราะความจริงของใจมันเป็นสิ่งที่เป็นพื้นฐาน สัมมาสมาธิเป็น
 พื้นฐานให้เกิดปัญญา โลกุตตรปัญญา ถ้าโลกุตตรปัญญาเกิดขึ้นมา จิตมันเห็นอาการของมัน เห็น
 การเปลี่ยนแปลงของมัน

จิตเห็นกาย เห็นเป็นภาพ ขยายส่วนแยกส่วน สิ่งที่ย่อยส่วนแยกส่วน มันฝึก มันสอน
 ความโง่ สอนสิ่งที่เป็นอุปาทานของใจ ถ้ามันเข้าไปสอนความโง่ของใจ เห็นไหม เห็นภาพสภาวะ
 แบบนั้น ถึงที่สุดแล้วมันปล่อยหมด มันคืนสู่ความเป็นสัจจะความจริงของเขา มันคืนสู่สัจจะความ
 จริงโดยอริยสัจจะนะ เพราะมันเห็นเดี๋ยวนั้น มันทำลายเดี๋ยวนั้น มันปล่อยเดี๋ยวนั้น ปล่อยบ่อยครั้ง
 เข้า ตังคปทาน ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ถึงที่สุดมันขาด กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์

วิปัสสนาด้วยจิตเห็นจิต มันจะเกิดอาการความรู้สึก ความรู้สึกอันนี้เกิดมาจากไหน? ความรู้สึกเกิดขึ้นมามันเป็นรูป รูปคืออะไร? รูปคืออารมณ์ความรู้สึก ถ้าจิต ความรู้สึก แยกออกมา ในความรู้สึกนั้นมีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ โดยธรรมชาติ เพราะอะไร เพราะอันนี้เป็นบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา เห็นความคิดความรู้สึกเรามันประกอบด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าไม่ประกอบด้วย สิ่งนี้ นี่เป็นวิทยาศาสตร์ทางจิต เป็นอภิธรรม จิตก็ดวงๆ

มันมีดวงเดียว มันเกิดจากจิต พอเกิดจากจิต อาการที่มันแสดงตัวออกไป แล้ววิปัสสนาไป มันแยกออกไป ถ้าแยกรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันแยกออก อารมณ์ก็เกิดไม่ได้ ถ้ามันเกิดไม่ได้ มันปล่อยบ่อยครั้งเข้าๆ ถ้ามันยังไม่ถึงที่สุด เห็นใหม่ ในสัญญามันก็มีสังขารปรุง ในรูป มันก็มีเวทนา มีสัญญา สังขาร วิญญาณ ในเวทนามันก็มีรูปมีต่างๆ แยกรูปในรูป แยกเข้าไปอีก แยกเข้าไป ปัญญามันแยกเข้าไป มันแยกเข้าไปแล้วมันปล่อย มันจะเว้งว่างขนาดไหน เห็นใหม่ ความว่าง สิ่งที่ว่าความว่างๆ ความว่างของใคร ขณะที่มันปล่อย มันปล่อยวางอย่างไร มันปล่อยวางแล้วมันเป็นสัจจะความจริงใหม่

แต่ถ้าเราใช้ปัญญาหมุนแยกเข้าไปๆ วิปัสสนามันเกิดอย่างนี้ การเกิดวิปัสสนาคือเกิดพระ ในพระนะ ถึงที่สุด ชันท์ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันท์ ๕ ชันท์ ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชันท์ ๕ ถ้าพระในพระมันไว้ใจได้ ไว้ใจได้เพราะอะไร เพราะคนเห็นโทษ เห็นใหม่ เราเคยป่วยไข้ เราเคยผจญกับสิ่งต่างๆ แล้วเราหายจากการป่วยไข้ นั่น สิ่งนี้มันจะฝังใจเรามาก สิ่งนี้มันจะทำให้เราระวัง ตัวของเรา

ขณะที่คนที่วิปัสสนาไปนะ ถ้าจิตมันขาดออกไปสภาวะแบบนี้ มันเกิดขึ้นมาโดยสัจจะ ความจริงใจใหม่ มันปล่อยออกมาแล้ว สิ่งต่างๆ นี่ไม่ใช่เรา สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส สิ่งต่างๆ มันเป็นธรรมชาติของเขา มันเป็นจริง สัจจะความจริง กายก็จริงของกาย จิตก็จริงของจิต แต่มันก็ยังมีอยู่ของมัน โดยธรรมชาติของมันอย่างนั้น เห็นใหม่ พระภายในมันมีสติสัมปชัญญะ

คุณเวลานางวิสาขา ขณะที่หลานของตัวเองทำงานอยู่ด้วยกัน แล้วหลานของตัวเองตายไป พระโศคาบ้นร้องไห้ ร้องไห้ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“วิสาขาเธอเป็นอะไร ร้องไห้ทำไม”

นางวิชาขาบอกว่า “ร้องไห้เพราะหลานตาย”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “แล้วถ้าในโลกนี้เป็นหลานเธอทุกคน โลกนี้เขาเกิดตายอยู่ทุกวัน เธอไม่ต้องร้องไห้ทุกวันหรือ”

สติกลับมาพร้อมเลย เสียใจใหม่ เสียใจว่าหลานตาย เสียใจใหม่? เสียใจ คำว่า “เสียใจ” คือ เสียใจ แต่สติมันทัน เพราะมันเป็นอย่างนี้เอง มันเป็นเรื่องจริงอย่างนี้เอง คนเกิดขึ้นมาทำไมต้องตายหมด สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นมาเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา แต่ขณะที่ว่ามันเหลือไป มันเหลือว่ามันเสียใจ มันมีอารมณ์ความรู้สึกไป นี่เสียใจ

“พระในพระ” สิ่งที่พระในพระ พอเตือนหรือมีครูบาอาจารย์คอยสะกิด มันจะเข้าใจ สัจจะความจริง เข้าใจสัจจะความจริงนะ เห็นว่าสิ่งนี้เป็นเรื่องธรรมดา เห็นใหม่ ต่างอันต่างจริง แต่ถ้ามันเป็นพระเปลือกๆ นะ มันไม่ยอมฟังสิ่งใดๆ เลย ตัณหาความทะยานอยากมันจะจุกกระชากลากใจนี้ออกไป เห็นใหม่ พระนอกไว้ใจไม่ได้ พระนอกเป็นพระสมมุติ สมมุติเป็นสัญลักษณ์ แต่ถ้าเกิดพระในขึ้นมาแล้วนะ ไม่ต้องไปควบคุม ไม่ต้องไปดูแล มันเป็นสัจจะความจริงอย่างนั้นเอง มันอยู่กับใจดวงนั้นตลอดไป

แล้วถ้าวิปัสสนาต่อขึ้นไปๆ สิ่งต่างๆ ที่มันถอนออกไปจากใจ แล้วมีสิ่งใดคาไว้ที่หัวใจ ถ้ายังมีสิ่งใดคาไว้ที่หัวใจ จิตต้องทำความสงบเข้ามาอีก จิตทำความสงบเข้ามานะ มรรค ๔ ผล ๔ โสคา ปัตติมรรค โสคาปัตติผล โสคาปัตติมรรคเราได้ใช้จ่ายไปหมดแล้ว โสคาปัตติผล แล้วทำความสงบเข้ามาอีก จิตมันจะสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามา ย้อนกลับไป ย้อนกลับไปดูความเป็นไปของใจ ใจมันติดข้องสิ่งใด ถ้าใจมันติดข้องสิ่งใด จับสิ่งนั้น

เพราะครูบาอาจารย์ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ ขณะที่พิจารณาหายไป กายนอก กายใน กายในกาย เป็นเรื่องของกายตลอดไป แต่ถ้าเราวิปัสสนาของเราไป สิ่งใดที่มันจับได้ มันอยู่ที่ใจของเรา อยู่ที่สิ่งที่มันฝังในใจของเรา สิ่งใดเป็นสิ่งที่เสียคแทงใจ จับสิ่งนั้น อะไรก็ได้ กาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งต่างๆ ธรรม ธรรมารมณ์ใด ความรู้สึกนึกคิดอันละเอียดละเอียดขนาดไหนมันก็มีความรู้สึก ขณะที่มันเป็นเรา เป็นพระภายในที่ยังมีวิมุตติภาวะไม่ถึง มันก็ว่าละเอียดมาก แต่ครูบาอาจารย์ของเราที่ผ่านไปแล้ว มันละเอียดขนาดไหนมันก็ทำได้ แล้วมันจะมีละเอียด ละเอียดสุด ละเอียดจนสุด ละเอียดเข้าไปข้างในหัวใจอีกนะ นี่การวิปัสสนาไป งานอย่างนี้ถ้าไม่รู้ไม่เห็น มันจะรู้ได้อย่างไรว่าละเอียดๆ

เราคู่สังคมที่เขาคุยกัน “สิ่งนั้นก็ลำบากทุกซี่ยากๆ” แล้วเราเคยผ่านงานอย่างนั้นมา มันเป็นงานพึ้นๆ เห็นใหม่ งานสิ่งนี้งานทางโลกช่วยเหลือเจือจานกันได้ งานบริหารจัดการขนาดไหน ผู้ที่บริหารผ่านมาแล้ว เป็นยุคเป็นคราวผ่านไปเรื่อยๆ เขาก็เกิดตายๆ มา แต่ขณะที่เราทำมันเป็นภาระหน้าที่ นี่เป็นงานของโลกนะ

แต่ถ้าเป็นงานของเรา จับกายละเอียด มันเป็นเรื่องที่โลกเขาไม่เคยเห็น ไม่มีใครเคยเห็น เทวดา อินทร์ พรหมก็ไม่เคยเห็น ถ้าเทวดา อินทร์ พรหมเคยเห็นนะ จะเป็นเทวดาอริยบุคคล นี่เพราะความจริงของเขา สิ่งที่เขาเกิดขึ้นมาเขาทำของเขาได้ เพราะเวลาเทวดา อินทร์ พรหมไปฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บรรลุธรรมเป็นร้อยเป็นพัน เป็นหมื่นเป็นแสน จิตวิญญูณมันถึงเหลือล้น เหลือล้นมาก

เราไปเห็นแต่มนุษย์ เมื่อก่อนประเทศไทยมีประชากร ๑๖ ล้านคน เต็มนี้ ๖๐ กว่าล้านคนแล้ว แล้วมันมาจากไหน แล้วจิตที่ยังไม่เกิดมา แล้วการจับถ่ายของเสียจากร่างกายมนุษย์ละ นี่ถึงคราวโลกมันจะเป็นไป ๕,๐๐๐ ปี โลกถึงคราวหมดยุคศาสนา แล้วต่อไปพระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสรู้ต่อไปข้างหน้า ความมันจะปรับตัว กว่าจะเป็นไปนะ เราก้ว่าเป็นล้านๆ ปี แต่สิ่งที่มันเป็นไปด้วยจิตวิญญูณนะ แป๊บเดียว แป๊บเดียวเท่านั้น นี่มันจะหมุนไปอย่างนี้ โลกก็หมุนไปอย่างนี้

เราพยายามพัฒนากันนะ ทางโลกพยายามพัฒนากัน พยายามช่วยเหลือกัน มันก็ต้องช่วยเหลือ ความว่าช่วยเหลือคือไม่นิ่งดูตาย แต่ในเมื่อกรรม ภาวสวะคือภพ แต่กรรมร่วมที่มันถึงเวลาถึงคราวเป็นไป สังคมสภาคกรรมสิ่งที่ยังมันเป็นไป มันจะเป็นไปอย่างนี้ เราก้ช่วยเหลือกันไปอย่างนี้ เห็นใหม่ กรรมมันเหนือโลก กรรมมันเหนือสิ่งต่างๆ เพราะบริหารจัดการขนาดไหนมันก็ต้องไปจุดนั้นแหละ แต่ก้ไปให้มันดี เหมือนคนไข้เข้ามาโรงพยาบาล เราก้รักษาเขาไป ประคองทางอาการ ไป ถ้ามันสุดวิสัยที่จะรักษา

นี่ก็เหมือนกัน โลกเขาทำได้แค่นี้ กรรมมันถึงให้ผล ถ้าเห็นอย่างนี้แล้วมันถึงจะปลงธรรมสังเวชนะ สังเวชในชีวิต สังเวชในความเป็นไป แล้วก็ย้อนมาสังเวชในชีวิตของเรา สังเวชในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราประพฤติปฏิบัติแล้วทำไมมันอ่อนแอ ทำไมมันไม่ต่อสู้ ทำไมสิ่งต่างๆ ครูบาอาจารย์ทำได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ก่อนขึ้นมาเลย ตรัสรู้เองโดยชอบ ครูบาอาจารย์ของเราจะ ธรรมะก็มีอยู่ แต่คนขึ้นำมันไม่มี ก้ต้องกระเสือกกระสนเข้าไปเอง

แต่ในปัจจุบันนี้คำรับตำรามหาศาลเลย แต่เป็นธรรมะเพื่อ เพื่ออย่างไร เพื่อเพราะมันไม่จริงนะสิ ธรรมะจริงๆ ไม่มีเพื่อ สิ่งต่างๆ ที่มีประโยชน์มันจะได้อย่างไร อากาศเพื่อไหม สิ่งที่เป็นอากาศหายใจนี่เพื่อไหม มีแต่อากาศมันจะเป็นพิษไป เวลาเขาขึ้นไปจรวดทางอากาศ สูงไม่ได้ อากาศมันเบา ไม่มีอากาศจะหายใจ เพราะมันออกไป นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นความจริงมันไม่เพื่อหรอก ความจริงธรรมะกับธรรมะเข้ากัน สิ่งที่เป็นประโยชน์นี้เป็นประโยชน์ทั้งนั้น สิ่งที่มีมันเพื่อเพราะมันเป็นสัจธรรมปฏิรูปนะสิ พอมันทำไปแล้วมันเพื่อ เพื่อเพราะอะไร เพราะเราทำไปแล้วมันไม่เป็นสัจจะความจริงนะสิ

สัจจะความจริง เห็นไหม ใจของสัตว์โลก นักประพฤติกฎปฏิบัติมันจะเป็นอย่างนี้ เป็นที่เราเข้าไปไม่ถึงธรรมกันเองนะ เราจะเข้าไปไม่ถึงธรรม เราว่าถึงพุทธกาลแล้วจะไม่มีการไม่มีผล...ถึงพุทธกาลแล้วไม่มีการมีผลแล้วกาลิโกได้อย่างไร แล้วพระศรีอริยเมตไตรยอีก ๕,๐๐๐ ปี มาตรัสรู้ อนาคตวงศ์อีกก็ ๑๐ องค์ข้างหน้า พระพุทธเจ้าอีก ๑๐ องค์ข้างหน้าจะมาตรัสรู้ข้างหน้า แล้วกาลเวลาจะปิดกันได้อย่างไร

มันเป็นกาลเวลาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละองค์ เพราะพุทธะ ศาสดาผู้รู้ สัตว์ชนสัตว์ นี่เป็นกาลเวลาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละองค์ที่มาวางศาสนาไว้ แล้วเรากลับมาเป็นสาวก-สาวกะ มันเป็นเหมือนไวรัสชนิดหนึ่งเท่านั้น ไปตามอากาศที่พัดไป นี่ก็เหมือนกัน วัฏฏะมันหมุนไป มันพัดไป แล้วเรากลับมาพบ เกิดมาแล้วมีการประพฤติกฎปฏิบัติ ทำไมเราไม่สนใจ เห็นไหม ถ้าสนใจขึ้นมา ถ้าจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา มันปลุกปลอบใจอย่างนี้ได้

ถ้าใจของเราอ่อนแอ ใจของเราไม่มีความมั่นคง แล้วจะเป็นพระมาจากไหน เป็นพระจากสัญลักษณ์แค่นี้หรือ สัญลักษณ์มันมีเต็มไปหมดนะ ที่ไหนเขาก็มีของเขา เดียวนี้สัญลักษณ์สร้างได้ง่ายๆ ด้วยแล้วเอาที่ไหนมาบอกว่าเป็นพระจริง-พระปลอม พระแท้-พระไม่แท้ พระนอก-พระใน พระมาจากไหน

พระมันต้องเป็นพระในหัวใจ อยู่ที่ไหนก็วางใจได้ ครูบาอาจารย์ของเราไม่ต้องไปดูเลย เชื่อได้ตลอดเวลา เพราะอะไร เพราะไม่มีอกุศล จิตมันเป็นธรรม ไม่มีอกุศล คิดผิดไม่ได้หรอก เพียงแต่เป็นอุบายวิธีการ อุบายใจ อุบายเหมือนสอนเด็กเลย เด็กที่มันไม่เชื่อ เด็กที่มันไม่ฟัง นี่เป็นอุบายวิธีการสอนให้เด็กมันรู้ ให้แทงเข้าไปถึงหัวใจของเด็กคนนั้น นี่ก็เหมือนกัน เป็นอุบายสอนเรา ถ้าเป็นอุบายสอนเรา เราก็ทำตามนั้น

ถึงเวลาเห็นใหม่ คูโปฐิตะ จำคัมภีร์มาได้มหาศาลเลย เทศน์สั่งสอนจนมีลูกศิษย์มหาศาลเลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “โบลานเปล่า โบลานเปล่า” จนน้อยใจนะ จากภาคปริยัติจะไปสู่ภาคปฏิบัติ วัตถุประสงค์มีพระอรหันต์ทั้งหมดเลย ตั้งแต่พระเถระลงมาจนถึงสามเณรน้อย นี้อูบาย ให้เณรน้อยสอน “เราจะเอาไม้นั้น เอาไม้ไผ่นั้น ให้ห่มผ้าไป เราจะเอาน้ำนั้น” นี้อูบาย คูใจว่าใจควรแก่การงานใหม่

เหมือนเราทำสมาธิ เราจะเชื่อใครหรือไม่เชื่อใครก็แล้วแต่ ธรรมที่เผยแผ่ออกมา เราทำแล้วจิตเราได้ใหม่ กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อใครเลย ให้เชื่อการประพฤติปฏิบัติของเรา ธรรมะก็เหมือนกัน ธรรมะที่เราประพฤติปฏิบัติมันตรงจรตนิสัยเราใหม่ ถ้าไม่ตรงกับจรตนิสัยนะ มันทำแล้วมันขัดแย้ง พอมันขัดแย้งขึ้นมา สิ่งนี้มันก็ไม่เป็นประโยชน์กับเรา เพราะอะไร เพราะมีทั้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ

ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ มันใช้ปัญญาใคร่ครวญเข้าไป ใคร่ครวญจิตของเราเข้าไป ใคร่ครวญเข้าไปบ่อยครั้งเข้า ใช้ปัญญาเข้าไปบ่อยครั้งเข้า มันเป็นสมาธิด้วยปัญญา ถ้าปัญญามันใคร่ครวญมันเห็นโทษ ผลของผู้ที่เห็นโทษ นั่นคือสมาธิ นี่ผลผู้ที่เห็นโทษนะ

แต่ถ้าไม่ใช่ปัญญาเข้าไปเลย มันปฏิเสธไป เพราะคำว่า “ปฏิเสธ” เพราะอะไร เพราะมันมีธาตุรู้ มันมีผู้รู้ อยู่ เวลาว่างๆ ว่างๆ เพราะอะไร เพราะมันต้องเอาความรู้ว่าว่างมาพูดว่าว่าง นี่มันมีผู้รู้ อยู่ แต่ปฏิเสธไปหมดเลย ปฏิเสธจนว่าว่างหมด จนไม่มีสติสัมปชัญญะ

แต่ถ้าปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา ปัญญามันใคร่ครวญ มันมีเหตุมีผล เห็นผิดเห็นถูก แล้วทำไมถึงผิดละ แล้วทำไมถึงถูกละ ถูกก็เป็นสัมมาสมาธิ ผิดก็เพราะมันฟุ้งซ่าน จิตมันกระด้าง จิตมันไม่ลง เห็นใหม่ ผิดกับถูกก็หาเหตุผล ผิดเพราะอะไร ผิดเพราะว่าสติของเราไม่สมบูรณ์ การประพฤติประมาทเดินเลื้อ การกระทำของเราปล่อยไปตามใจกิเลส แต่ถ้าถูกละ ถูกเพราะเหตุผลมันสมควร มันเห็นโทษ เห็นโทษมันก็ปล่อยๆ นี่ไง ใครเป็นผู้รับผลละ? ก็เป็นสัมมาสมาธิ มีผู้รับรู้ มีพระภายใน แล้วออกใช้ปัญญา นี้ภาคปฏิบัติเป็นอย่างนี้

“โปฐิตะ เธอจงเปรียบร่างกายนี้เหมือนกับจอมปลวก แล้วปีครุทั้งหมด ปีครุทั้ง ๕ รุ แต่ปล่อยใจไว้ ปีครุ หู จมูก ลิ้น กาย แล้วสติตั้งไว้ที่ใจ คอยมองเหยียดตัวใหญ่ในจอมปลวกนั้น”

ร่างกายเรานั้นก็มีของเรา แล้วจิตที่มันอยู่ในหัวใจ ใจที่เห็นตัวนั้นมันคือความคิดที่มันจะ แลบอกมาตลอด ถ้าจิตมันสงบมันจะเห็นว่าเห็นกับความรู้สึกมันคนละอันกัน เพราะอะไร เพราะกิเลสมันอาศัยธาตุขันธ์ เวลาขันธ์ ความคิด กิเลสมันอาศัยสิ่งนี้ออกไปหาเหยื่อ เห็นอาศัยสิ่งนี้ออกไป แต่ตัวจริงๆ แล้ว จอมปลวกมันจะมีกิเลสได้อย่างไร จอมปลวกมันจะมีทุกข์มียากไหม จอมปลวกไม่มีทุกข์มียากหรือ ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ มันไม่มีทุกข์ไม่มียากหรือ แต่เพราะมันมีวิชา เพราะมันมีความไม่รู้ แล้วเวลาได้สัญลักษณะมาเป็นพระ มันก็ว่ามันเป็นพระ เป็นพระขึ้นมาคือ ได้สถานะทางสังคมมา มันก็โอ้อ่าฟูฟ่า แล้วมันเป็นอะไรขึ้นมาละ จะให้เขาเคารพนับถือแล้วมัน ก็ไปตาย ตายเพราะเป็นโมฆบุรุษไง เห็นลากสักการะก็ไปกับเขาหมดเลย

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ ลากสักการะมันเป็นเรื่องโลก มันเป็นเรื่องล่อ มันเห็นว่าสิ่งใด เป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรม เราอยู่กับจุดยืน ธรรมะกับอธรรม ถ้าอยู่กับธรรมะ ธรรมะคือความถูก ผิด สิ่งใดที่มันถูกมันผิด ผิดเราก็ต้องรู้ว่าผิด ถูกเราก็ต้องรู้ว่าถูกดี ธรรมะไม่มีแบ่งข้าง ธรรมะต้อง เป็นสัจจะความจริง แต่ที่มันเห็นลากสักการะแล้วมันไปกับเขาหมดเลย สิ่งนี้มันลำเอียงเพราะมัน เป็นกิเลส กิเลสมันขับไสออกมาอย่างนี้

แล้วถ้าเรามีสติสัมปชัญญะเข้าไป ถึงที่สุดมันสงบได้ ถ้าสงบได้ ถ้ามันจับต้องตัวเหี้ยนั้น ได้ แล้วแยกแยะออกมา ถึงที่สุด กายกับจิตแยกออกจากกันโดยธรรมชาติ แยกออกเลยนะ ว่าง หมดเลย สิ่งที่ว่าเวลาเราปล่อยขึ้นมาแล้วเป็นโศดาบัน กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย รู้ทันความรู้สึก หมด นางวิสาขาถูกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือน ได้สติกลับมา คือกลับมาที่ฐานของ โศดาบันไง กลับมาที่อุปธรรม กลับมาที่จิตที่เป็นความจริงอันนั้น ถ้าจิตที่เป็นความจริงอัน นั้นมันก็เป็นปกติ นี่ว่างของโศดาบัน

ขณะที่กายกับจิตแยกออกจากกันโดยธรรมชาติ ว่างหมด กายกับจิตแยกออกหมด สิ่งที่ว่า ว่าง กามราคะ-ภริษะอ่อนลง ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ก็นึกว่าเป็นนิพพานได้เลย เพราะมันว่าง โลกนี้ ว่างหมด เหมือนรวมใหญ่ ปล่อยหมดเลย สิ่งนี้คือพระใน พระในพระ

พระนอกไม่รู้เรื่อง พุคอย่างไรก็ไม่รู้เรื่อง มีแต่จินตนาการกันไป ว่างก็เป็นสภาวะแบบนั้น ความว่างนี้เป็นอจินไตย อจินไตย ๔ พุทธวิสัย โลก กรรม ฌาน ฌานก็ความสงบนี้ไง ความว่าง เป็นอจินไตย แล้วว่างอย่างนั้นว่างไม่มีขอบเขต ว่างไม่มีผลสรุป ว่างไม่มีเจ้าของ ว่างโดยการ ปฏิเศษ มันจะเป็นผลมาได้อย่างไร ถ้าอย่างนั้นมันก็เป็นอวกาศลี อวกาศมันให้ผลกับใคร อวกาศมี

แต่นักวิทยาศาสตร์ขึ้นไปทดสอบทางวิทยาศาสตร์กันบนอวกาศนั้น มันเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วอวกาศมันถึงเวลาแล้วมันก็หมุนกันไป มันเป็นขยะ ขยะอวกาศต้องตกมาสู่โลก ทำลายโลกอีกต่างหากนะ นี่ก็เหมือนกัน ความว่างอย่างนั้นมันว่างโดยกิเลส

ถ้าเป็นความว่างโดยสัจจะนะ เป็นพระในพระ พระรู้จริงมันก็โดนกิเลสอันละเอียดครอบงำไว้ก็บอกว่านี่นิพพาน จนครูบาอาจารย์ท่านต้องสะกิดออก สะกิดให้ออกอีก มันละเอียดแค่ไหน เพราะมันมีสิ่งที่ลึกลับซับซ้อนมากกว่านั้น ละเอียด ละเอียดสุด เห็นไหม ถ้าละเอียดสุด สิ่งที่เป็นปัญญาอันละเอียด โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทากามิมรรค สกิทากามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล ถ้าอนาคามิมรรคออกทำงาน จิตมันจะเข้ามาสงบของมัน แล้วออกไปเห็นอสุภะ สิ่งที่เป็นอสุภะเพราะอะไร เพราะเป็น โธมะ จิตนี้เป็น โธมะ มันยังเกิดนะ มันเกิดตายๆ เป็นกามราคะ

เพราะสิ่งที่มันว่างขนาดไหน ถ้าเกิดเป็นเทวดาก็เป็นเทวดาอริยบุคคล ถ้าเป็นปุถุชนก็ไปเกิดเป็นเทวดา เขาก็เป็นเทวดาเหมือนกัน ปุถุชนทำคุณงามความดีก็อยู่ในวิภวัญจะเหมือนกัน เพราะมันเวียนตายอยู่ในวิภวัญจะ เห็นไหม เราเป็นพระ เราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เราก็ด้อยมันเป็นครั้งเป็นคราว เป็นพระในพระ เพราะเราเห็นเหตุเห็นผลของเรา เราปล่อยสังโยชน์เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา แต่ในเมื่อมันยังมีแรงขับ มันยังมีอวิชชาอยู่ มันก็ต้องไปตามแรงขับนั้น มันก็ต้องไปเป็นจี๊ข้าของมารอย่างนั้น มันก็ต้องไปเกิด เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันยังไม่ได้ชำระ สิ่งที่ยังไม่ได้ชำระมันก็ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม มันก็ไปเกิดเป็นอริยบุคคล ไปนอนค้างอยู่นั่น

แต่ถ้าผู้ปฏิบัติมีสติสัมปชัญญะจะไม่เสียเวลา เพราะรู้ถึงวิภวัญจะ รู้ถึงจิตที่เกิดตาย จิตมันเกิดตายๆ อย่างนี้มาบ่อยครั้งแล้ว แล้วไปค้างอยู่ที่นั่นแล้วใครจะไปสอนเราละ ออกมาก็ต้องมะงุมมะงาหรา คือหาของตัวเอง เห็นไหม แต่ในปัจจุบันนี้มีครูมีอาจารย์ น้อมออกไป จิตสงบแล้วน้อมออกไปจับให้ได้

จิตที่มันสงบมันเป็นฐานของจิต จิตเห็นจิต ถ้าจิตเห็นจิต ออกมาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันก็เห็นกามราคะ เห็นอสุภะ ถ้าพิจารณาจิตเห็นกามราคะ เพราะใจมันเป็นกาม ใจนี้เป็นกาม เราไปมองกันว่าสิ่งต่างๆ ซากศพนอนก่ายกันมันมีอารมณ์ใหม่ นี่คนตายกับคนตาย สีนามิคคนตายเป็นแสบเป็นหมื่นเลย เขาเอาไปไว้ไหน เขาเอามากองกันไว้หน้าหมื่น กองเท่าภูเขาเลย มันมีกามราคะกันใหม่ มันไม่มีกามราคะหรอก กามราคะมันเกิดจากใจ ใจมันต้องการต่างหากละ

แล้วถ้าเป็นปุถุชน กามราคะคือเสพกาม แต่ถ้าเป็นพระอนาคามี กามราคะคือกามฉันทะ คือใจมันพอใจ ใจมันเป็นกาม นี่โง่เพราะอะไร เพราะมันไปเกิดไง ในเมื่อมันไปเกิดใน กามภพ สิ่งที่เป็นกามภพนี้ตั้งแต่เทวดาลงมา เห็นใหม่ มันยังเกิดอยู่ ยังเกิดอยู่เพราะอะไร เพราะ เกิดในวิภวัญจะ แต่ถ้าวิปัสสนาไป วิปัสสนามันเป็นสังขธรรม สังขธรรมความจริง พระในพระ เป็น พระกันที่นี้ เป็นพระกันที่การกระทำของใจ เป็นพระที่มรรคญาณ เป็นพระกันที่ธรรมจักร จักร ของใจที่มันหมุนออกไป

ไม่ได้เป็นพระที่อุปัชฌาย์ตั้งให้นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตั้งให้ไม่ได้ ถ้าเรา ไม่สร้างพระขึ้นมาในหัวใจของเราการสร้างพระเอาอะไรมาสร้าง คุณี เขาสร้างพระกัน เขาหล่อพระ กัน เขาใช้ปูน เขาสร้างพระกันขึ้นมา อันนั้นเป็นพระที่เขาไว้กราบไหว้ เป็นสมมุติ สมมุติว่าเป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมมุติไว้ให้ไปกราบไปไหว้ แต่ความจริงเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็น นามธรรม เพราะเวลานิพพาน นิพพานไปไหน ทำไมพระอรหันต์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าเท่ากัน เท่ากันด้วยอะไร? เท่ากันด้วยอริยสัจ ธรรมเหมือนกัน นิพพานเหมือนกัน แล้ว เหมือนกันอย่างไร “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เห็น เห็นอย่างไร แล้วรู้ รู้อย่างไร ถ้ามันรู้ผิด ใครเป็นคนผิด

สิ่งที่เราสร้างอย่างนี้ ถ้าสร้างอย่างนี้ ย้อนออกไป ถ้ามันไม่ย้อนออก มันจะสงบนิ่งอยู่ นี่เป็น อจินไตย เพราะมันว่างอยู่อย่างนั้น แต่ถ้ามันย้อนออกไป ถ้าเห็นกายเป็นอสุภะ ถ้าเห็นใจเป็นกาม ราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ เป็นโง่ จิตมันเกิดมันตาย พอจับได้ แยกแยะมัน ทำลายมัน ทำลาย ด้วยมรรคญาณ

ถ้าจิตสงบมันจะปล่อย ปล่อยขนาดไหน ปล่อยแล้วมันหดรัน ถ้าเป็นธรรมมันจะหดรัน ระยะเข้ามา ชำนาญขึ้น รวดเร็วขึ้น ต้องมีสติ สติ-มหาสติ

สิ่งที่เป็นสติเพราะอะไร เพราะขณะจิตที่มันละเอียด ตามไป พิจารณากายเข้าไป มันปล่อย มาเป็นโสดาบัน พิจารณากายเข้าไปมันกลับสู่ธาตุเดิมของเขา พิจารณาเข้าไปเป็นอสุภะ เป็นอสุภะเพราะมันละเอียดขึ้นมา จิตละเอียดขึ้นมาต้องใช้กำลังมากขึ้น สมาธิก็ต้องมีมากขึ้น ฐานของสมาธิ เห็นใหม่

การเคลื่อนไหวของเราโดยธรรมชาติ เราเคลื่อนไหวไปด้วยสติสัมปชัญญะ แต่ขณะที่ พระอริยบุคคลเคลื่อนไหวไป นี้ใจ ร่างกายเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของมัน เป็นสัญชาตญาณ

ของมัน จิตมันหมุนอยู่ภายใน จิตมันอยู่ในความคิด ขณะที่เคลื่อนไหวอยู่นี้ เคนจกรมอยู่นี้ ปัญญา มันหมุนอยู่ภายในกลางอก แล้วมันวิปัสสนาของมันไป มันทำลายของมันไป มันแยกแยะของมันไป แม้แต่เราจะพูดจาปราศรัย หัวใจมันก็หมุนของมันอยู่ภายในนะ นี่มันละเอียดขนาดถึงเป็นมหาสติไง สติ-มหาสติ นี่ถ้ามหาสติมันเกิดขึ้นมา

การเคลื่อนไหวข้างนอกเป็นการเคลื่อนไหวโดยธรรมชาติ เคลื่อนไหวโดยสัญชาตญาณ แต่การเคลื่อนไหวของจิต การเคลื่อนไหวของการกระทำของจิตมันอยู่ข้างใน มันหมุนของมัน มันทำลายของมัน มันชำนาญขึ้นๆ เพราะอะไร เพราะเป็นงานที่มันชำนาญแล้ว

งานที่ไม่ชำนาญ เราพยายามฝึกฝนกัน พยายามทำงานเพื่อความชำนาญการ แต่เวลาจิตมันชำนาญขึ้นมา มันพิจารณาของมันไป มันปล่อยๆๆ แล้วกิเลสมันก็ซ่อนเข้ามา “นี่ปล่อยอย่างนี้ อนาคตมี อนาคตมี”...มันคาอยู่กามนั่นนะ มันคาขนาดไหนมันต้องพิจารณาเข้าไป จนละเอียดเข้ามาเป็นขั้นๆ เข้ามา จนถึงที่สุดมันเข้าไปถึงตัวของใจ มันกลืนเข้าไป มันทำลาย ทำลายเพราะอะไร ทำลายเพราะ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งทีละเอียด สิ่งที่เป็นข้อมูลละเอียดของใจ นี่กามราคะ มันจะเกิดขึ้นได้อย่างไรถ้ามันไม่มีคู่ของมัน

สิ่งที่มีคู่ ของมันเป็นคู่ หญิงกับชาย เพศตรงข้าม ถ้ามีเพศตรงข้ามมันจะเป็นของคู่ มันก็เกิดโอหัง เกิดสิ่งมีชีวิต เกิดการสืบต่อมา แต่ถ้าเราทำลายสิ่งนี้แล้วมันไม่มีของคู่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันขาดออกไปจากใจ นี่เป็นพระอนาคามี แล้วเศษส่วนของมัน พระอนาคามี ๕ ชั้น ถ้าขาดจากพระอนาคามีไปแล้ว คิดสิ่งใดก็รู้ตัวอยู่ แล้ววิปัสสนาไป มันปล่อยอีก พอปล่อยอีกก็เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นอรหัตผลไง

เพราะมันยังมีเศษส่วนของมันใช่ไหม สิ่งที่เรามีความพอใจของเรา สิ่งที่เป็นกามราคะ สิ่งใดที่ตรงกับจิตของเรา เราก็ชอบของเรา แต่เวลาเราเข้าไป เศษส่วนที่เหลือ มันเข้าไปทำลายของมันไปเรื่อยๆ ฝึกซ้อมใจไปเรื่อยๆ มันจะปล่อยไปเรื่อยๆ เห็นไหม การปล่อยเรื่อยๆ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ มันคิดว่าสิ่งนี้คืออรหัตผล

แล้วสิ่งที่มันปล่อยมาแล้วนี่จิตล้วนๆ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส นี่มันส่องใส เดียวมันก็เศร้าหมอง มันส่องใสมันก็อาลัยอาวรณ์ สิ่งที่อาลัยอาวรณ์ เห็นไหม มีความสุขมากในขั้นของการปล่อยกามราคะมา แต่ทำไมเราต้องทรงตัวเราไว้ละ มันต้องทรงตัวไว้ ถ้าไม่ทรงตัวไว้มันจะไม่ว่าง มันจะเศร้าหมอง มันจะส่องใส ทำไมมันเป็นแบบนี้ ทำไมมันยัง

มีอะไรอยู่ในหัวใจ แต่ถ้าเป็นกิเลสมันบอกว่า “นิพพานก็เป็นอย่างนี้ เป็นเรื่องธรรมดา สิ่งนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดา”

พระในพระ ขึ้นตอนของพระในมันก็มีต่างๆ กันไป มันมีจิตที่สูงที่ต่ำ สูงๆ ขึ้นไป ถึงมีครูบาอาจารย์ ถึงได้เคารพครูบาอาจารย์ แล้วถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้นำมา ฟังสิ ไปเกิดบนพรหมสุทธาวาสขึ้นไปมันไปอยู่ที่หมื่นปีถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยสอน นี่คุณค่าของครูบาอาจารย์ที่สั่งสอน ที่คอยบอกคอยชี้แนะเรา มันเหลือล้น เหลือล้นจนไม่มีอะไรจะทดแทนได้ ไม่มีสิ่งใดๆ ทดแทนได้เลย เพราะถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ เราจะเสียเวลาอีกเป็นหมื่นๆ ปี ไปจำนนอยู่กับอวิชชา นั่นละ

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้นำ สิ่งนี้มันคืออะไร อะไรมันฟ้องใส ทำไมมันถึงฟ้องใส นี่ปฏิสนธิจิต เพราะอะไร เพราะมันเกิดบนพรหม เหมือนผลไม้ที่สุก ผลไม้ที่หลุดจากขั้ว มันต้องสุกไป มันไม่กลับมาอีกแล้ว แต่ก็ต้องรอ เห็นไหม ผลไม้ปล่อยไว้มากี่วันมันก็น่าจะ แต่จิตนี้เป็นหมื่นๆ ปี สิ่งที่เกิดขึ้นมามันมีคุณประโยชน์ขนาดไหน นี่สิ่งที่จะย้อนกลับได้ ถ้าจิตมันย้อนกลับไม่ได้มันก็คาอยู่อย่างนั้น

การประพฤติปฏิบัติยากที่สุดคือขั้นเริ่มต้น จากพระสัญญาลักษณ์ จากพระนอกๆ จากสิ่งที่เสียหลักมา แล้วก็คืนกับกิเลสไป ตื่นในลาภ ตื่นในสักการะ ตื่นในสังคัม ให้สังคัมเขาเย็นชอกกันไป แล้วเอาธรรมะมาสวมหัวไว้ว่ามีธรรมๆ นี่พระนอกๆ ใจไม่ได้ แล้วประพฤติปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา สิ่งที่จะเริ่มต้นปฏิบัติยากตรงนี้ ยากตรงขั้นที่เราจะเข้าสู่ทาง แล้วพอเข้าสู่ทางพาดกระแสนแล้ว พอเข้ากระแสแล้วมันจะไปของมันได้ ถึงที่สุดแล้วมันไปยอมจำนนกับอวิชชา นี่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ คัดอย่างนี้

ที่ว่า ศาสนาต่อไปมรรคผลนิพพานจะเสื่อมไป...เสื่อมไปเพราะคนเข้าไม่ถึงเอง เสื่อมไปเพราะเราเข้าไปจำนนกับมัน นี่ปฏิบัติจะฆ่ากิเลสนะ แต่ปฏิบัติไปแล้วไปยอมจำนนกับกิเลสอีกต่างหาก ถ้าไม่ยอมจำนนกับกิเลส จะต่อสู้กับมันอย่างไร เวลาต่อสู้จะเอาอะไรไปต่อสู้ มันก็ต้องอรหัตตมรรคสิ อรหัตตมรรคมันจะย้อนกลับเข้าไป

พลังงานที่จะกลับเข้าไปทำลายตัวเองไม่เคยมี โลกนี้ไม่มีพลังงานไหนที่มันจะทวนกระแสกลับ มีแต่พลังงานที่ไปตามกระแส ไม่มีพลังงานใดๆ เลย เว้นไว้แต่อรหัตตมรรค อรหัตตมรรคเป็นพลังงานที่จะย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามา เห็นไหม “จิตเดิมแท้ที่ฟ้องใส

จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้จะข้ามพ้นกิเลส” สิ่ง que เห็นจิตเดิมแท้นี้ผ่องใสมันคือใคร? อรหัตตมรรค สิ่งนี้มันละเอียด ละเอียดจนเราคิดไม่ได้ คิดไม่ถึง ศึกษาขนาดไหน จำาขนาดไหนก็คิดไม่ได้ คิดไม่ถึงหรือ เพราะกิเลสมันพาคิด อวิชาละเอียดมันพาคิด

แต่ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา มันจะทวนกระแสกลับ มันพลิกกลับเข้ามา...นี่! อยู่ที่นี่! จิตเดิมแท้อยู่ที่นี่! ถ้าจิตเดิมแท้อยู่ที่นี่ ของใคร? ของใครของมันนะ การเข้าไปจับต้อง มันจะเปรียบเทียบ เห็นไหม คุณสิ หลวงปู่ขาวว่า เปรียบเหมือนกับข้าวสุก ข้าวที่สุกแล้วตกลงดินมันก็เกิดอีก แต่ถ้าข้าวสุกนี้เอาไปหุงต้ม มันก็จะไม่เกิดอีกเพราะข้าวไม่มียาง

นี่แล้วแต่ปัญญามันจะเกิด เพราะปัญญามันเกิดมันจะจับของมันได้ ถ้าจับของมันได้ มันจะย้อนกลับเข้ามา แล้วขณะที่จับได้ว่า ข้าวกว่ามันจะสุก กว่าจะทำให้มันหมดยาง มันต้องใช้ปัญญาเข้าไปอีก ปัญญาอันละเอียดเปรียบเทียบกับนะ ถึงที่สุด มันจะพลิกฟ้าคว่ำดิน ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นภาวสวะ ตัวภพ ตัวสิ่งที่จะจับเชื้อไขที่มันจะเศร้าหมอง ที่มันจะผ่องใสที่มันจะเป็นไปอีก มันหมดสิ้นกระบวนการของการกระทำ นี้มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ พระในพระ

พระแท้ๆ มันอยู่ที่หัวใจนะ กิริยามารยาทจากข้างนอกนี่เรื่องสมมุติทั้งนั้น แต่ให้มีสติจะความจริงเข้ามาในใจเถิด ถ้าในหัวใจมีสติจะความจริงนะ เรื่องกิริยามารยาท เรื่องจากภายนอกมันเป็นเรื่องจริตนิสัย เรื่องความเป็นไป เพราะที่เราประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี้เพื่อต้องการพ้นจากทุกข์ ถ้าไม่มีสิ่งนี้ ไม่มีการกระทำมรรคญาณในหัวใจของเราฆ่าระกิเลสของเรา มันจะไปถึงไม่ได้ มันเป็นการลอกเลียนแบบมา ลอกเลียนมาอย่างไร ลอกเลียนแล้วจะให้เหมือน เป็นไปไม่ได้ หรือ มันจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีเหยื่อ มีลาภสักการะล่อกันไป

แต่ถ้าเป็นสติจะความจริงนะ เพราะเราเกิดมาแล้ว ต่างคนก็ต่างอยากจะพ้นจากทุกข์ ต่างคนต่างก็ไม่ยอมจำนนกับกิเลสทั้งนั้น แต่ทำไมเราไปอยู่กับกิเลสละ เพราะอะไร เพราะสายบุญสายกรรม เราไปสร้างกันมาอย่างนั้น แล้วจะแยกสาย แม่น้ำแยกสายจะแยกกันอย่างไร แยกสายไปสายไหนละ แยกสายให้ตรงกับจริตเราสิ

สิ่งนี้มันเป็นชีวิตของเราละ ชีวิตเป็นชีวิตของเราเอง สิทธิหน้าที่ของเรา สิทธิของเราเอง สิ่งที่เกิดตายเป็นเรื่องของเราเองทั้งนั้น เราจะไปยอมจำนนกับสิ่งใด เราจะไปยอมจำนนกับใคร

ในเมื่อการเกิดและตายเป็นสิทธิของเรา ใครจะมาบังคับให้เราเกิดเราตายได้ละ ถ้าเราบังคับให้เราเกิดเราตายไม่ได้ เราจะไปเชื่อเขา เราจะไปยอมจำนนกับเขาทำไม สิ่งนี้มันไร้สาระมาก

ถ้าคนมีสติสัมปชัญญะ รู้จักคิด รู้จักใคร่ครวญตัวเอง เห็นไหม ในเมื่อเราเกิดมาแล้ว เกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วย แล้วศาสนาเจริญรุ่งเรือง รุ่งเรืองเพราะใคร รุ่งเรืองเพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ถ้าไม่มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ศาสนานี้มันก็มีแต่ตำรา ศาสนานี้ก็มีแต่โหวหาร ศาสนานี้ก็มีแต่นิยายธรรมะ เป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ ไม่มีความจริงเลย

แต่พอครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ความจริงมันองอาจกล้าหาญ ความจริงมันพิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้กับเทวดา อินทร์ พรหมนะ แสดงธรรมเข้าไปขนาดไหนก็แล้วแต่ เราแสดงธรรมขึ้นไปมันจะได้ยินกันแค่นี้หรือ มันปิดกั้นกันได้แต่โลกนี้ไซ้ใหม่ มิติมันซ้อนกันอยู่เท่าไร กามภพ รูปภพ อรูปภพมันซ้อนกันขนาดไหน แล้วจิตวิญญาณมีขนาดไหน แล้วผู้รู้จริงมีขนาดไหน นี่คนรู้จริงมันมี เห็นไหม

ถ้าของเราไม่จริงแล้วเราแสดงไป กรรมมันย้อนกลับนะ นี่เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร แต่การแสดงธรรมที่ผิดพลาดออกไปมันเป็นอะไร มันสร้างยิ่งกว่าเวรอีก ตัวเองผิดพลาดแล้วยังไม่ยอมรับว่าตัวเองผิดพลาด ยังไปทำให้คนอื่นผิดพลาดไปหมด ไปรับรองว่าสิ่งนั้นถูกต้องๆ ...มันถูกต้องของใคร มันถูกต้องของมารณะสิ มันถูกต้องกับกิเลสของผู้นั้น

แต่ถ้าเป็นความจริงของเรา มันเป็นสัจจะในหัวใจของเรา มันเป็นสัจจะ อริยสัจจะ มันจะเกิดหรือไม่เกิดอยู่ที่เรารู้ ตั้งแขนขาคนนะ ตัดกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนนี่ตั้งแขนขาคน ตั้งแขนขาคนเลย แล้วมันจะกลับมาได้อีกไหม ในเมื่อกิเลสมันตายไปแล้วจะกลับมาได้อีกไหม แต่ถ้าวางยาสลบมัน มันสลบเพราะมันไม่มีทางออก แต่เดี๋ยวมันออกมาได้ เราจะล้มลูกคลุกกลานเลย นี่พระนอก

ถ้าเป็นพระในพระ มันเห็นสัจจะความจริง พระนอกก็พระสัญญาลักษณ์ แล้วในหัวใจเราเป็นพระขึ้นมา มันเห็นความเป็นไปของกิเลสนะ กิเลสในหัวใจของเรา กว่าเราจะทำลายมันได้ กว่าเราจะตั้งตัวได้ขึ้นมา กว่าเราจะทำลายเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เราลงทุนลงแรงขนาดไหน เราตั้งสติ มันเห็นหมดคนนะ เหมือนเราเสพแต่ศิลาปะ ผู้ที่เขาสร้างขึ้นมา เขาจะสร้างขึ้นมาขนาดไหน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราทำมา กว่าเราจะตั้งสติได้ กว่ามันจะเป็นสมาธิจริงๆ ขึ้นมา กว่ามันจะเป็นวิปัสสนาญาณ กว่ามันจะทำตทังคปหาน เพราะมันต้องต่อสู้กัน ระยะเวลาที่มันต่อสู้ มันวิปัสสนา

มันจะตทั้งหมดทั้งปวง คือมันจะปล่อยๆ การปล่อยอย่างนี้เป็นการปล่อยชั่วคราวๆ เพราะเป็นการฝึกฝน เป็นการตรวจสอบทดสอบใจเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา แล้วขณะที่มันทดสอบตรวจสอบ ถ้ามันเชื่อมั่นหลงไป มันจะล้าใจไป พอสมาธิเสื่อม ก็เล็ดมันก็จะพองตัวขึ้นมา การทำครั้งต่อไปมันก็ยากขึ้น

ยาก เราก็ได้ผ่านความยากมาแล้ว ง่าย เราก็ได้ผ่านความง่ายมาแล้ว แล้วเวลาต่อสู้อีกไป จนมันขาดเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เราก็ได้ผ่านก็ให้เห็นมันมาแล้ว นี่มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป คุณว่าการกระทำอย่างนี้มันทุกขมันยากขนาดไหน มันลงทุนลงแรงด้วยสัจจะความจริงขนาดไหน แล้วมันรู้จริงเห็นจริงอย่างนี้แล้วมันจะเชื่อสิ่งที่เป็นมารยาสาโดย มันเชื่อไม่ได้หรือ มันเป็นไปไม่ได้ ขวากับคำมันเข้ากันไม่ได้ มันเข้ากับสัจจะความจริงไม่ได้ พอเข้าไม่ได้มันก็เป็นมารยาสาโดย มันก็เป็นโมฆบุรุษ มันก็เป็นสิ่งที่หาเหยื่อทางโลก นี่มันเป็นเหยื่อทั้งนั้นล่ะ

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เพราะคำว่า “ความจริง” ฟังสิ สิ่งนั้นไม่ใช่โมฆบุรุษ

สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องลากลักการะ มันล่อใจให้มันไป แล้วเราไปเอาทำไม ในเมื่อจิตมันพ้น สิ่งนั้นมันเป็นอสรพิษ คนเรานั้นพ้นจากอสรพิษมันจะไปหมักจมอยู่กับอสรพิษได้อย่างไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเงินคืออสรพิษ สิ่งทั้งหลายที่เป็นอสรพิษมันกัดคนนะ มันกัดหัวใจของสัตว์โลกให้เป็นทุกข์เป็นยาก แล้วเราเป็นพระภายใน หัวใจเราพ้นแล้ว มันไม่มีภาวสวะ ไม่มีที่ให้มันกัด มันจะกัดได้อย่างไร แล้วถ้าไม่มีที่ให้มันกัด คือมันไม่มี สิ่งต่างๆ ไม่มี มันว่างหมด ไม่มีสถานะที่ให้มันเห็นตัวได้ มารหาใจอย่างนี้ไม่เจอ แล้วมันจะกัดได้อย่างไร

แต่พฤติกรรมที่ไปกินมัน ไปกัด ไปหามาอีกต่างหาก แล้วมันจะเป็นพระได้อย่างไร มันจะเป็นพระไปไม่ได้หรือ ถ้าเป็นพระจริงที่เป็นความจริง จะไม่หาเศษหาเลย จะไม่หาสิ่งต่างๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเป็นสัจจะความจริง สัจจะความจริงเป็นอย่างนี้

ถ้าเกิดขึ้นมาจากเรา รู้จริงเห็นจริง ถ้าเราเป็นพระ เป็นพระจากสัญลักษณ์มันต้องเป็นไปก่อน เพราะเริ่มต้น เริ่มต้นจากโลก เราเกิดจากพ่อจากแม่ เกิดจากครูบาอาจารย์ เกิดจากอุปัชฌาย์ก่อน อุปัชฌาย์ครูบาอาจารย์ฝึกฝนเรามา แล้วเราก็จะเป็นอุปัชฌาย์ เป็นครูบาอาจารย์เขาไปข้างหน้า ถ้าเรามีวุฒิภาวะ เราเป็นผู้นำของสังคมได้ ศากยบุตรพุทฺธิโนรส สิ่งที่เป็นศากยบุตร เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยพระภายใน

ไม่ใช่บุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยสัญลักษณ์ ถ้าเป็นสัญลักษณ์นี้พระภายนอก โลกมันก็เป็นอย่างนั้นกันมาก่อน นี่สร้างสมเพราะอะไร เพราะจิตใจอ่อนแอ จิตใจไม่มีจุดยืน จิตใจถึงต้องอาศัยสังคมเขาไป เกาะเกี่ยวกันไป แต่ถ้าจิตใจมีหลักมีเกณฑ์ เราอยู่เหนือกว่ากรรมเหนือโลก แล้วพยายามชักจูงสังคมขึ้นมา คนจมน้ำ เราโยนเชือกไป ดึงคนจมน้ำขึ้นมาจมน้ำ ไม่ใช่ว่าคนจมน้ำแล้วเราไปกอดเขาจมน้ำไปด้วยกัน

ศากยบุตรเป็นอย่างนี้ ศากยบุตรพุทธชินโรส ผู้ที่เป็นที่พึ่งของสังคม สังคมพึ่งกันที่หัวใจนะ ไม่ใช่พึ่งกันด้วยโลกๆ หรือ ถ้าพึ่งกันด้วยโลกๆ เอาที่ไหนมาให้เขาพึ่ง เพราะเรื่องของโลกเห็นไหม พึ่งกันที่หัวใจ คนเราถ้ามีกำลังใจขึ้นมาจะจัดการสิ่งต่างๆ สิ่งที่เป็นปัญหาเราจะจัดการมันจัดการได้หมด ถ้าจิตใจเข้มแข็ง

คนกล้าหาญ ขณะที่มียกฤติในสังคม เขาต้องมีคนกล้าหาญ สังคมต้องการคนที่มีปัญญาเห็นไหม ในร้อยพันคนจะมีคนกล้าสักคนหนึ่ง ในหมื่นคนล้านคนจะมีคนจริงสักคนหนึ่ง แล้วคนที่เอาตัวรอดได้ในสังคมมีกี่คน แล้วคนที่เอาตัวไม่รอดมันจะรู้ได้อย่างไรว่าวิธีที่จะเอาตัวรอดทำอย่างไร มันก็ว่ากันไปตามเกมมันนะ ว่ากันไปตามประสาโลก มันก็เป็นเรื่องโลกๆ มันก็เลยเป็นพระสัญลักษณ์ทั้งนั้น

แต่ถ้าเป็นสัญลักษณ์แล้วเขามีคุณงามความดีของเขา เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นอำนาจวาสนา ในเมื่อถ้าเป็นสัญลักษณ์ที่ดีก็ดี แต่ถ้าเป็นสัญลักษณ์ที่มีกิเลสอยู่ คนมีกิเลสไว้ใจไม่ได้ สังคมมนุษย์ มนุษย์ไว้ใจไม่ได้เลย แต่สังคมนมนุษย์ถ้าเราสร้างสายบุญสายกรรมกันมาเรากันมาเป็นหมู่เป็นคณะที่ดี เราจะเกื้อกูลกัน แต่คูสิ เรากบกันมา สังคมเรามีหมู่มีคณะมา มันพลิกแพลงไปขนาดไหน มันถึงต้องมีสติใจ

เขาวนปัญญาของเราจะเอาตัวเรารอดได้นะ อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าเราเอาตัวรอดได้แล้ว เราก็จะเอาหมู่คณะได้ เราจะช่วยเหลือเอื้อจางกันได้ แต่นี้เรายังเอาตัวไม่รอดเลย แล้วเราจะไปเอาใครรอด คนจมน้ำแล้วเราลงไปช่วยเขาก็จมน้ำตายกันหมด จมน้ำ จมในโอชะจมน้ำในวัฏฏะนี้ไง มันจะเกิดตายไปโดยความสูญเปล่า

แต่ถ้าเอาตัวรอดได้นะ มันมีอะไรตาย ตั้งแต่วันที่กิเลสตายแล้วอะไรมันตายอีก ในเมื่อกิเลสตายแล้ว เห็นไหม สอุปาทิเสสนิพพาน ที่เหลืออยู่ก็คือเศษส่วน เศษเหลือ ของเหลือ ชีวิตที่เหลือก็เพื่อสังคมโลก นี่กิเลสมันตายไปแล้ว แต่ถ้ากิเลสยังไม่ตาย ชีวิตเรานี้กิเลสมันจี๋หัวตลอด

แล้วก็จะตายไปพร้อมกิเลส ตายไปพร้อมกับการเกิดและการตาย การเกิดและการตายไปข้างหน้า นี่ชีวิตที่เป็นสัญลักษณ์มันต้องเวียนตายเวียนเกิดเป็นธรรมชาติอย่างนี้

แต่ชีวิตที่มันหมดสิ้นแล้วถึงสุภาทิเสสนิพพาน ถ้าตายไปถึงอนุภาทิเสสนิพพาน “นิพพานที่ยังมีชีวิตอยู่” กับ “นิพพานที่ตายไปแล้ว” นิพพานที่ยังมีชีวิตอยู่ สิ่งที่มีชีวิตอยู่มันเป็นประโยชน์กับเราไหม เหมือนไปหาหมอเลย ถ้าเราไปโรงพยาบาลที่มีหมอ หมอรักษาเราได้ โรงพยาบาลนั้นจะรักษาคนไขได้ แต่ถ้าไปโรงพยาบาลที่มีแต่โรงพยาบาลเปล่าๆ นะ หมอไม่มี หมอไม่มีเพราะมันไม่รู้ มันช่วยเหลือเจือจานใครไม่ได้ เพราะไม่มีหมอ มีแต่โรงพยาบาล นี่สัญลักษณ์ทั้งนั้นล่ะ

แล้วเราเกิดมาพบสภาวะแบบนี้ เราจะมีคุณค่าไหม ถ้ามีคุณค่าขึ้นมา ย้อนกลับมาที่เราทันทีเลย มันต้องรีบชวนขวยนะ นี่ตลาดยังไม่วาย ถ้าตลาดวายแล้วเราไปจ่ายตลาดเราจะได้ตะกร้าเปล่าๆ กลับมานะ แต่ถ้าตลาดไม่วายเรามีสติสัมปชัญญะ เรายังมีอายุขัยอยู่ เรายังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ เราต้องรีบชวนขวยของเรา แล้วมันอยู่ที่นี้ ไม่ต้องมองที่อื่นเลย เห็นไหม สัปปายะ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ หมู่คณะเป็นสัปปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะ สัปปายะ ๔ เขาหากัน ถ้ามันขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสิ่งใดที่มันพอทำได้ เราต้องรีบชวนขวยของเรารีบชวนขวยนะ

อายุที่ได้มาคือวันเวลาที่เสียไป

ชีวิตนะ คนเรามีชีวิตประมาณ ๑๐๐ ปี ชีวิตที่เราได้มานี้มันขึ้นมาค่อนข้างก่อนทางกันแล้ว แล้วสิ่งที่เหลือเราจะมีโอกาสขนาดไหน ถ้าเราไม่รีบของเรา ไม่ทำของเรา นี่ตายเปล่าๆ จะไม่มีอะไรติดมือไปเลย

นี่คือการกระทำของเรา เราพุทธโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พระมีอยู่ทุกองค์ในหัวใจ เห็นไหม การเกิดมาเป็นเรา การนับถือศาสนาพุทธ นี่พระนอก ถ้าเราปฏิบัติของเรา นี่พระใน พระนอก-พระใน จะเป็นประโยชน์กับเรา อยู่กับเราทุกๆ คน ทุกคนที่มีชีวิต มีความรู้สึกอยู่ มีพร้อมทุกคน เพียงแต่คนจะทำได้หรือไม่ได้เท่านั้น เอวัง